

Etyen Mahçupyan – İktidar yeni bir ‘resmi ideoloji’ öneriyor!

Posted on 05/12/2021

İktidar nihayet elini açık etti... Erdoğan’ın ‘düşük faiz/yüksek kur’ politikasını savunmak üzere yaptığı konuşma ve ardından gelen destekler, umarım muhalefeti ve bağımsız gözlemcileri yeterince uyarmıştır.

Yaşananları sadece Erdoğan’a mal edip, yaşananların değişmesini de Erdoğan’ın gitmesine bağlayanlar şimdi karşılarında daha geniş ve ‘rasyonel’ bir strateji olduğunu görüyor olmalılar.

Bugüne dek söz konusu gerçekliği görmemek zaten yeterince garipti. Düşünün, muhalif olan hemen herkes yanlış olduğundan emin olduğu ekonomik adımların nedeninin ‘siyasi’ olduğunu söylüyor, ama kimse söz konusu ‘siyaseti’ irdelemiyor. Çünkü olayı Erdoğan’a yıkmak rahatlatıcı... Ne var ki Erdoğan’ın irrasyonel olduğunu kabul edip gelişmeleri bununla açıkladığınızda, iktidarın dayandığı rasyonaliteyi de gözden kaçırabiliyorsunuz.

Şimdi hayırlı bir gelişme oldu, iktidar kartlarını gösterdi ve kendi oyununun adını koydu. Ancak topluma verilen ‘mesajı’ doğru anlamak için iktidarın kim olduğu üzerinde bir an için durmak lazım. İktidar Erdoğan değil... Onun da içinde olduğu, bir bürokratik-siyasi ağ. İçinde emeklilerin ve mafyatik unsurların da olduğu, kendilerini ‘devlet’ olarak gören ve devlet adına ideolojik sınırları çizip kararları etkileyen bir parçalı koalisyon.

Cumhurbaşkanlığı sistemi sayesinde artık ne Meclis’in ne de siyasi partilerin hükmü yok. Bu nedenle AK Parti analizleri de çoğunlukla anlamsız. Devletin içinde ve çeperinde yuvalanmış olan odaklar hem kendi aralarında bir denge kurmuş, hem de kişi olarak Erdoğan’ı bu

dengenin güçlü bir parçası haline getirmiş durumdalar.

Ülkeyi seçim kazanarak yönetmek seçimsiz yönetmeye göre daha kolay ve avantajlı olduğu ölçüde Erdoğan'a muhtaçlar. Öte yandan Erdoğan seçim kazanmayı beceremeyecek hale gelirse yeni alternatifler arayacak, seçimsiz bir dönem kurmaya ya da muhalefetin bir bölümünü devşirmeye çalışacaklardır.

Ancak şu an öyle bir durum yok. Denenecek yeni bir yol var ve akıl babaları iktidara bu yolun 2023 seçimlerine kadar netice vereceğini söylüyor.

Bu yola yakından bakalım...

Geçen hafta başında yaptığı 'ulusa sesleniş' konuşmasında Erdoğan özet olarak şunu dedi: "Dünyada bir süredir yaşanan ve salgın süreciyle hızlanan gelişmeler, ekonomik işleyişin klasik iktisat teorileriyle açıklanamayacak yeni bir seviyeye evrildiğine işaret etmektedir... Karşımızdaki bu tablo bizi bir tercihe zorlamıştır. Ya ülkemizde eskiden beri hakim olan anlayışı sürdürecektik, ya da kendi önceliklerimize göre yolumuza devam ederek tarihi bir mücadeleyi göze alacaktık. Biz mücadeleyi tercih ettik... Türkiye'nin her kalkınma hamlesinin önünün darbe, vesayet, krizle kesilerek IMF, Dünya Bankası, mandacı iktisatçılarımız tarafından yönlendirmeye çalışıldığı gerçek işte budur... Bu politikayla biz ne yaptığımızı, niçin yaptığımızı, hangi risklerle karşı karşıya bulunduğumuzu, sonunda ne elde edeceğimizi gayet iyi biliyoruz... Sorunlarımızı kendi çözümlerimizle aşacak adımları atıyoruz. Yeni küresel sistem arayışları ve ülkemizin sahip olduğu güçlü altyapı böyle bir mücadele için bize geçmişte olmadığı kadar uygun bir zemin sunmaktadır. Küresel finans çevrelerinin ülkemizi bunca zamandır ekonomik boyunduruk altında tutanların şimşeklerini üzerimize çektiğimizin de elbette farkındayız. Ülkemizin ve milletimizin ekonomik kurtuluşu için böyle davranmamız gerekiyor."

Yani (1) yeni bir dünya ile karşı karşıyayız; (2) klasik iktisat anlayışı artık çare değil; (3) yeni

bir yol izleyeceğiz ve ne yaptığımızı biliyoruz; (4) yeni küresel sistem arayışları (Rusya ve Çin'in ağırlığı) ve altyapımız, girdiğimiz yolda başarıyı sağlayacaktır; (5) küresel finans çevreleri bizi engellemeye çalışacaklar; (6) ancak bu bir tarihi mücadele ve ülkenin/milletin ekonomik kurtuluşu için bu mücadele şart.

Diğer deyişle Erdoğan topluma yeni bir gelecek sunuyor. Söz konusu ekonomi stratejisi, siyasi bir tercih olmanın ötesinde 'bir siyasi tercihin' parçası. Bu siyasi tercihi yaklaşık altı aydır İttihatçılık olarak adlandırıyorum. Bağımsızlık fikri etrafında Batı'dan uzaklaşarak Rusya ve Çin'le eşdüzeyle ilişkiler kurmayı hedefleyen, komşuları karşısında silah üstünlüğüne sahip, yurt içinde milli menfaatleri gözetme gerekçesiyle özgürlükleri kısıtlayan, kamusal alanı 'ihtiyaca göre' düzenleyen, muğlak bir laiklik ve kuşatıcı/geçirgen bir milliyetçilik sayesinde toplumu bir arada tutan, beka kaygısı ve mücadele gereği nedeniyle halkını sürekli endişe içinde devlete bağımlı kılan bir yönetim ve devlet anlayışı.

Erdoğan'ın konuşması sonrasında gündeme düşenleri hatırlayalım: Bahçeli "Merkez Bankası'nın bağımsızlığı tartışılmalıdır" ve "Aldanma devri kapanmıştır, şimdi şahlanma ve yükselme dönemi başlamıştır" dedi. Çakıcı ise yazılı beyanda bulundu: "Aylardır Türkiye'nin ekonomik kodlarıyla oynayan Batı ve Okyanus ötesi ile onların Türkiye'deki yerli işbirlikçileri doları yükselterek hükümeti ve Cumhur İttifakını yıpratmak istemekte, vatana ihanet eden belirli odakları devreye sokarak..."

Ardından MGK bildirisi geldi: "Türkiye'nin hedeflerine uygun şekilde ekonomi politikalarını hayata geçirme sürecinde karşılaştığı ve karşılaşılabileceği sınamalar ve tehditler değerlendirilmiştir... Cumhuriyetimizin yüzüncü yılına her alanda olduğu gibi iktisadi olarak da güçlü şekilde ulaşma kararlılığı teyid edilmiştir."

Nihayet bir vesile ile İzmir'de yaptığı konuşmanın başı ve sonunda Erdoğan yeni stratejiyi tarihsel zemine oturttu: "Ülkemizde başlattığımız büyük demokrasi ve kalkınma devrimiyile hem 1920'de meclis açıldığında, hem 1923'te İzmir İktisat Kongresi toplandığında ortaya

konan ruhu yeniden dirilttik... 1923'te başaramadıkları gibi, 2023'te de başaramayacaklar.”

Kısacası ortada bir devlet politikası var. İktidar koalisyonunun bütün tarafları bu yeni doğrultuda anlaşıyor. Ekonomideki tercih siyasi ve ideolojik olanın içine oturuyor. Ekonomi güvenlikle bütünleşiyor ve dış politikanın, ülkenin küresel sistemdeki yerinin kaldıracı olarak işlev kazanıyor. Diğer deyişle Türkiye devleti şu yaşadığımız günlerde ülkeye yeni bir 'resmi ideoloji' sunuyor...

Bu 'resmi ideoloji' devleti temel karar alıcı olarak öne çıkarıyor, siyasete söz konusu devlet kararlarının meşruiyetini sağlama görevi yüklüyor, tehdit ve fırsat değerlendirmelerinin tümünü devletin uhdesine alıyor, bilgi üretme ve yayma alanında sert kamu otoritesi denetimine inanıyor, Türklüğü benimsemeyen herkesin gayri milli ve gayri yerli olduğunu düşünüyor, bu tür 'gayri' unsurların dış mihraklarla birlikte davrandığını ve tehdit oluşturduğunu söylüyor.

Bu resmi ideoloji Kemalizm ve İslamcılıktan uzak. Ama kutsiyet atfedilen Atatürk ve Hz. Muhammed ile sorunu yok. Yeter ki bu bağlılıklar bir duygusal aidiyet olarak kalsın, siyaset tarafından yörgülabilsin ve ideoloji mertebesine çıkmasın...

Bu ideoloji açısından Kürtler kritik konumda. Gelişen, büyüyen Türkiye'nin cazibesıyla Türkleşmeleri öneriliyor. Direnenlerin Türkiye'nin düşmanlarıyla işbirliği içinde oldukları tezi sayesinde ezilmelerinin meşru olduğu düşünülüyor. Bölgedeki her Kürt oluşumunun son kertede bir tehdit olduğu 'değerlendiriliyor' ve Türkiye dış politikasının ana ekseninin anti-Kürt olmasına doğru ilerleniyor...

İttihatçılık bugünün konjonktüründe (1912 sonrası haliyle) yeniden canlanıyor. Türkiye'nin önünde büyük tehditlerin ve büyük fırsatların olduğunu hesaplayan, önümüzdeki bir yüzyıl içinde ülkenin bugünkü sınırlarını koruyamama tehlikesi altında olduğunu düşünen, Batı'nın son kertede Kürtleri de kullanarak 'bizi' parçalamaya hevesli olduğuna inanan; öte yandan

büyük bir hamle için şartların hazır olduğunu söyleyen, bu amaçla ekonomiyi 'enformel planlama' bakışı altında devletin yönlendirmesine tâbi kılmak isteyen bir ideolojik model...

Şartlar hazır... Covid dengeleri bozmuş, modernliğin kurumları sorunları çözemiyor, Çin ve Rusya ağırlığını artırıyor, cumhurbaşkanlığı sistemi sayesinde devlet siyasetin öznesi kılınmış, Kemalizm ve İslamcılığın bu ülkeyi yönetemeyeceği belli olmuş, laik ve dindar cemaatler arasındaki mesafeyi daraltan bir milliyetçilik sayesinde yeni bir kimikleşme yaşanmakta...

Cumhuriyet'in uzun vadede siyasi bekanın sağlanması açısından pek de başarılı olmadığı 'değerlendiriliyor'. Bazıları daha demokratik olmayı teşvik ediyor ama o yol istenmiyor... Çünkü demokratlaşma Türk kimliğinin yıpranmasını, işlevini yitirmesini, giderek erimesini ima ediyor. Demokratik her gelişme çoğullaşma demek. Kimliksel açıdan bir tehdit... Ama üreteceği belirsizlik ve 'gereksiz' özgürlük nedeniyle ilave bir kırılma.

Dolayısıyla devlet Cumhuriyet'in ilerisine değil, 'gerisine' dönüyor ve dünyayı anlayabildiği o eski terimlere sığınıyor. Bu ihtiyaç sadece yönetenlerde yok... Yönetilenlerin de önemli kısmı kendilerini 'iyi' hissettikleri doğal kimliksel kaygı ve hayallere dönüyorlar.

İttihatçılığı 'kendiliğinden' benimsemeye hazır olanların sayısı muhtemelen Cumhur İttifakı seçmeninden daha fazla. Ayrıca bu yeni ideolojinin muhalefet partileri içinde olumlu yankı yapması da şaşırtıcı olmaz... Nihayette insanlar kendilerini iyi hissettikleri ideolojilere kayma eğilimi gösterir.

İttihatçılık bu toplumun bilinçdışı... Gelinek noktada hissedilen varoluşsal sıkışma ve çaresizlik, üstü örtülmüş olan bu kuşatıcı ve muğlak birliktelik ideolojisini yeniden bir kimliksel zemin olarak canlandırıp yüzeye çıkarıyor.

Başarılı olabilir mi? Şu anki devlet aklı Erdoğan üzerinden toplumu ikna edebilir mi?

Kolaylıkla 'hayır' diyemiyoruz. Sonuçta siyaset hayal satmaktır... Çünkü halk esas olarak eskinin ya da bugünün yanlışı ile ilgilenmez. Kararını ona göre vermez. Yarın ne olacağını önemser. Dolayısıyla siyaset yarın ile ilgili hayallerin yarışmasıdır ve eğer topluma sadece tek bir hayal verilirse insanlar da gidip onu seçebilirler.

Öte yandan halklar az veya çok gerçekçidir. Bu nedenle söz konusu hayalin insanların kulağına gerçekçi gelmesi lazım. Nitekim iktidar da son günlerde çeşitli 'bilgi notları' ve 'uzman görüşleri' ile yeni ekonomi politikasını 'bilimsel' hale getirmeye çalışıyor. Diğer deyişle devlet topluma "gerçekçi bir iş yapıyoruz" diyor... Böylece siyasi hedef ve hayallerin de gerçekçi olduğuna inandırıp yeni bir seçmen tabanı oluşturmak istiyor.

Seçmen nezdinde düşen desteği geri çevirme ile uğraşmaktansa, bu sayede yeni bir seçmen ittifakı peşinde koşuluyor. Dolayısıyla muhalefetin sahadaki oy dengesine bakarak kendini avutmamasında yarar var. Çünkü eğer bu hayal satarsa o dengeler değişebilir.

Buna karşılık muhalefet alternatif bir hayal geliştirebilir, dünya değerlendirmesinden vatandaşlığın niteliklerine uzanan bir başka resmi ideoloji seçeneğini (kalın hatlarıyla da olsa) üretebilirse durum farklılaşır.

Aksi halde seçim yaklaştığında seçmenler karşılarında kendi içinde tutarlı bir İttihatçı gelecek tasavvuru bulur ve bunu mukayese edebilecekleri yeni bir fikriyat göremeyebilir. Buna devletin desteğini ve iktidarın insicamını eklediğinizde halkın muhtemel 'kaostan' kaçınma ve 'düzene' destek çıkma eğilimi daha da artabilir. Hele muhalefet hâlâ parçalı ve kırılğan bir yapıda gözüküyorsa...

Kaynak: serbestiyet.com